

ВИНАРСКО-ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ВЪЗНИКЪ

Редактира се отъ Учителитѣ при Държавното Винарско-Земледѣлческо Училище въ гр. Плѣвенъ.
Главенъ редакторъ: Хр. С. Георгиевъ.

„Винар. Земледѣлчески Вѣстникъ“ излиза два пѣти въ мѣсеца: на 10 и 25 ч.

Годишната му цѣна за България е 4 л., за въ странство — 5.

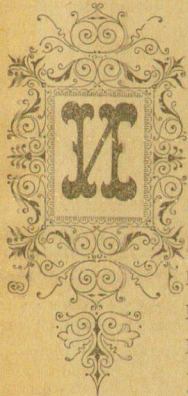
Всичко, що се отнася до вѣстника, се испраца до редакцията въ гр. Плѣвенъ.

Необнародвани ръкописи, по желанието на авторитѣ имъ, се връщатъ съ неплатени писма.

За обявления на 4 стр. се плаща по 20 ст. на редъ.

На ученицитѣ въ земледѣлческитѣ, педагогическитѣ и духовнитѣ училища се отстъпа за 3 л. годишно.

Съдържанше: 1) Нѣколко думи за бѣдѣщето на Плѣв. Държавно Винарско-Земледѣлческо Училище; 2) Едно прѣпорѣчително земледѣлческо кредитно учреждение; 3) Филоксерата въ Самоводенскитѣ лозя; 4) Коластрата и упогрѣбенитѣ ѳ; 5) До какъ е достигнато земледѣлството; 6) Културата на крѣмнитѣ растения: Люцерна (*Medicago*); 7) Разни; 8) Земледѣлчески календаръ; 9) Въпроси и отговори; 10) Телеграмми; 11) Метеорологически бюлетанъ.

Нѣколко думи за бѣдѣщето на Плѣвен. Държавно Винарско-Земле- дѣлческо училище.

на друго мѣсто въ страницитѣ на вѣстника си имахме случай да кажемъ, че нашия поминъченъ животъ отъ день на день все повече и повече се влошава и кой знае до гдѣ може да отиде. Нуждитѣ на живота ни все повече и повече растатъ, а срѣдствата за удовлетворението имъ оставатъ все едни и сѣщи, па може се каза, че тѣ се и намалаватъ. Това сѣ очевидно явления, които голѣма часть отъ интелигенцията на народа ни вижда ясно, а самата маса ги и чувствува силно, а мнозина пакъ, като че заслѣпяватъ прѣдъ тия факти и не искатъ да знаятъ, защото сега имъ е широко около вратѣтъ, безъ да знаятъ, че лопавината на народа, кога и да е, ще се струпа и тѣмъ или на потомството имъ, и добрината (народна), наопаки, ще е наслѣдство на дѣцата имъ.

Не може се отказа, обаче, че у насъ всичко стои съ сжнати рждѣ и гледа хладнокрѣвно на работитѣ. Работи се нѣщо, проектира се бѣдѣщето, опрѣдѣля се неговий пхтъ отъ тѣзи, които иматъ тая възможность или сѣж натоварени отъ обществото за това. Една злина между многото злини у насъ е и тази, че тия, които иматъ властта въ рждѣтъ си, силно защищаватъ правотата на своитѣ работи и често съ насилственъ начинъ задушватъ противния гласъ; а другата пакъ страна, т. е. противницитѣ на тия распорѣждания, отива до безумность, като прѣдставяватъ всичко за лошо, всичко за не добро, което излиза отъ други, а не отъ тѣхъ. Съ други думи казано, у насъ нѣма никаква търпимость на мненията, или отсѣхтствува ни веѣкаква разумна критика, безъ сжществуването на която много добри дѣла ще падатъ въ пропастъта, а много лошитѣ все ще си оставатъ.

Тая нетърпимость на мненията на странитѣ въ ши-

рокитѣ си свои граници, отъ освобождението ни дору до сега, е разяждала и ще разяжда живота ни въ всички негови страни и нѣма да остави да успѣе нищо добро въ насъ — това е студъ и мразъ, който ще вледени всички. Врѣме е, и управляющи, и наблюдающи, да се стрѣснатъ отъ тоя студъ и да постопятъ живота ни съ разумното исказвание и търпение на всички мѣроприятия и начинания за подобрене на живота ни въ веѣко отношение; врѣме е вече да се отречемъ отъ тая мания — само въ своето да виждаме доброто и спасението на народа, а въ другитѣ мѣрки и дѣла — само пропастъ и злина. Трѣбва да се погледне къмъ всички страни на живота ни съ еднакво внимание, а не както се е гледало до сега на много работи. Бивали сѣ много случаи, когато на нѣкой отъ кловетѣ на народний животъ сѣ бивали майки, а на други зли мащехи.

Да се взима, но и да се върне трѣбва!

Нашата страна е исклучително земледѣлческа. Земледѣлието, разбираемо въ широкий си обемъ, е источникътъ на всички добрини у насъ; отъ него се подѣржа всичко и всичко. Отъ него се черпи живота ни, а вдругъ за него се харчи малко. Вземаме, но не даваме, не връщаме — Но трѣбва да се знае, Г. Г., че този изворъ единъ день ще прѣсѣхне, та тогава и онова, което расте подъ него ще исѣхне.

Заговорете у насъ за земледѣлческо образование и веднага отъ веѣкждѣ ще се провикнхтъ противъ васъ. Въ тия гласове силно звѣнхтъ гласовѣтъ на доста ужъ разбрани хора, като оставамъ ония на голѣмата маса, защото тѣ ги, или нѣма, или не се чуятъ отъ силния викъ на другитѣ. У насъ има толкова срѣдни училища, толкова класени и хиляди основни, но въ никое земледѣлието, ката наука, не е въведено, защото то е ниско занятие, занятие на простащи: на орачи, на копачи, и защото нашитѣ училища трѣбва да създадхтъ всичко друго, но не и хора за живота. Чудни работи нанстина. Като че ли нашата страна е метрополия на чистата фи-

лософия и нѣма нищо общо съ земледѣлието; като че ний се хранимъ съ въздухъ само; като че всичко черпимъ, Богъ знае, отъ кждѣ, а не отъ земледѣлието. А това земледѣлие отъ день на день все отпада; числото на работниците му все се намалява; а употрѣбителитѣ на произведенията му ставатъ повече.

„Образование, образование!“ се чуватъ гласове изъ нашия животъ. И ний сме съгласни съ тия гласове, но само това ли разбирано образование трѣбва да даваме, което и днесъ даваме. Напрѣдихлитѣ страни, които въ всѣко отношение стојатъ по-високо отъ насъ, не така, като насъ, гледатъ на работата. Тамъ се дава прилично мѣсто на земледѣлческото образование въ всички почти училища, а още повече, за него си има и специални училища, както и за неговитѣ клонове.

Отъ нѣколко години ний имаме вече и М-во на Земл. и Търговията, на което никой не може отказа добритѣ желаня и намерения въ повѣренната му област на дѣятелностъ, но само че и неговитѣ рѣшѣния се свързватъ отъ тамъ, отъ гдѣто никой не би се надѣялъ — отъ тамъ, отъ гдѣто народа трѣбва да чака най-доброто разпорѣждане за сѣдбата си — отъ своитѣ си народни прѣставители, казано по-ясно. Въ народното ни прѣдставителство влизатъ повечето Г. Г. адвокати, на които не може се откажа умението по-много други работи, но по земледѣлието и образованието тѣ съ дѣлата си показватъ, че или ги не разбиратъ, или не имъ желажтъ доброто.

Такива дѣла е имало въ много отъ нареднитѣ ни събрания. Почитаемото Министерство на Тър. и Земл. иска да разшири, напримѣръ, земледѣлческото образование съ приеманieto на Окржж. Земл. Училище въ Плъвенъ за държавно, прѣдставителството едва ли не поиска да затвори и съществуващитѣ земледѣлчески училища въ Руссе и Садово, като такива, които не принасяли никаква полза. Сжщо Минист. на Просвѣщ. внаса нѣкой законъ за народното образование, но той се отлага за другъ пхтъ. Е, тия и други работи посочватъ на лоши посоки у нашия животъ. Какъ и да е, разумната частъ на прѣдставителството ни прие Плъв. Училище за Държавно, маркиръ да ограничи срѣдствата му. Ний се надеваме и твърдо вѣрваме, че истинското съзнание на народното прѣдставителство, кога и да е, ще развърже рѣшѣтѣ на М-то на Земледѣлието и ще му даде възможностъ да поработи за разширение на земледѣлческото образование у насъ, а заедно съ това и подобрене на всички извори на нашитѣ богатства.

Страницитѣ на вѣстника сж тѣсни да прѣдставимъ полнитѣ, които би принело земледѣлческото образование изобщо, а частно съществуващитѣ земледѣлчески училища въ Руссе, Садово и тукъ; а и други пхтъ ще имаме възможностъ да поговоримъ върху този въпросъ. Колкото за бжджето на нашето училище, ний ще се ограничимъ само съ това сега, като посочимъ добритѣ намерения на Почит. М-во на Търговията и Земледѣлието, изразени въ писмото му до Г-на Директора на училището подъ № 1589 отъ 12 Априлий тази година.

Ето и самото писмо:

Министерство
на
ТЪРГОВ. и ЗЕМЛЕДѢЛИЕТО
Отдѣление за Земледѣлието
№ 1589
Априлий 12 день 1896 год.
Ст. София.

До Господина Директора
на
Винарско-Земледѣлч. Училище
Въ г. Плъвенъ

Извѣстно Ви е, Господине Директоре, че пѣлѣта на повѣренното Ви Училище, опрѣдѣлена още при основаването му, е да послужи за центръ въ борбата противъ филоксерата, гдѣто ще ставатъ най-главнитѣ опити и изслѣдвания върху всички мѣрки, прѣпорѣчани противъ бичътъ, за да могатъ, отъ една страна да се запознаятъ ученицитѣ съ тѣзи мѣрки, а отъ друга да послужатъ за примѣръ на околното население и, чрѣзъ публикувания, да станатъ достояние за всички, които се интересуватъ. Освѣнъ това, къмъ училището е присѣдинена и образцова изба, въ която да се приготвяватъ разни натурални вина, за да се испита и покаже на публиката, какво именно вино може да се приготви отъ мѣстното грозде при едно рационално прѣработване. Съ врѣме ще се приготвява вино и отъ Американскитѣ лози, за да се покаже на населението, какво е именно неговото качество. Понеже къмъ училището нѣма присѣдинено земледѣлческо стопанство, голѣмо внимание слѣдъ лозарството ще се обърне на овощарството, като се основе една разсадна градина отъ нѣколко хектари, въ която да се отгледватъ всички важни мѣстни и инострани овощни дървета. На другитѣ дребни отрасли на земледѣлието, като пчеларство, копринарство и пр., тоже трѣбва да се обърне голѣмо внимание, за да могатъ да се поставятъ на тази висота, каквато подобава на едно подобно училище.

За да може, обаче, училището да принесе още по-голѣма полза на страната и да стане по-извѣстно между населението, Министерство мисли, че при него трѣбва да се отвори, още тази година, и една опитна винодѣлческа станция, въ която да се анализиратъ разни вина и други спиртни питиета, да се изслѣдва състава на почвитѣ на мѣстата, на които лозаритѣ посаждатъ Американски лози, и въобщо да може да удовлетвори всички нужди по винарството и лозарството.

Освѣнъ това, учителитѣ при училището, заедно съ двама или трима по-интелигентни лозари изъ г. Плъвенъ, да образуватъ единъ лозарски комитетъ, който, съгласно чл. 31 отъ „закона за мѣрките противъ филоксерната зараза“, ще се грижи за борбата противъ филоксерата въ Плъвенскитѣ градски лози.

По поводъ на това, поканямъ Ви, Господине Директоре, да внесете послѣднитѣ два въпроси въ учителския съвѣтъ при повѣренното Ви училище, за да се произнесе по тѣхъ и искаже по какъвъ начинъ мисли, че трѣбва да се уреди винодѣлческата станция, за да принесе най-голѣма полза и какъ трѣбва да подведе борбата противъ филоксерата при настоящето състояние на лозята.

При разискването на послѣдний въпросъ, можете да поканите, да вземе участие въ съвѣта и Земледѣлческия Надзирателъ, който изпълнява до сега длъжността на чиновника по филоксерната зараза въ Плъвенския окръгъ.

Управляющий Министерството, Главенъ Секретаръ С. КАРАДЖОВЪ — Началникъ на отдѣлението: ХР. АТ. ФЕТФАДЖИЕВЪ

Винарското земледѣлческо училище се намира, може да се каже, въ центъра на България. Населението на Плъвен. Окржгъ (както и на близосѣднитѣ), се занимава изключително съ земледѣлие, винарство, лозарство и овощарство. Поставено въ такава срѣда, Плъв. Винарско-Земледѣл. Училище ще можъ да постигне напълно очакванитѣ отъ него резултати. Споредъ както виждатъ Г. Г. читателитѣ на вѣстника ни, училището ще служи не само да изучава млади ученици, но ще запознава и самото население — заинтересуванитѣ, съ обработване на вината, отгледването на лозата, съ борбата противъ филоксерата, съ обработването на овощнитѣ дръвчета и др. Въ него ще се правятъ различни опити по земледѣлието, лозарството и пр., които чрѣзъ публикувание ще станатъ достъпни и за тѣзи, които нѣматъ възможностъ да присѣтствуватъ при тѣзи опити.

Както се вижда отъ горното писмо, Г. Г. учителитѣ не ще бждатъ такива само за въ училището, а ще работятъ заедно съ по-интелигентнитѣ лозари по откриванieto на различнитѣ болести по лозята. Тѣ ще ходятъ по обиколка изъ лозята, ще си даватъ мнението за мѣрките противъ болеститѣ, съ една рѣчь, тѣ ще бждатъ помагачи и ръководители на населението за поддръжане на поминъка му.

Една от най-големите ползи ще принася Плѣв. Винарско Земл. Училище съ откриването на винарска испитателна станция, тъй като тукъ ще се анализиратъ различни вина (мѣстни и чужди), различни питиета, почви и т. н. Съ това ще се прѣпоръчватъ за наказание фалшификаторитѣ, ще се похваляватъ и прѣпоръчватъ тѣзи вина за продажване, които по сила, вкусъ и пр., отговарятъ за транспортъ; ще се прѣпоръчва на лозаритѣ събирането на тѣзи американски сортове, които отговарятъ за тѣхнитѣ почви и т. н. Отъ всичко горѣ-приведено се вижда, че за въ бѣдѣ Плѣв. Винар. Земл. Училище ще бѣде едно общеползено завѣдение, каквито би трѣбвало да има по много други клонове отъ нашия народенъ поминѣкъ.

Прочие желяемъ по-скорошното прилагане на идеитѣ, които се искатъ отъ прѣдметното писмо.

Едно прѣпоръчително земледѣлческо кредитно учреждение.

Положението на нашия земледѣлецъ, па даже и на земледѣлца въ цѣла Европа, е повече отъ критическо; той приживѣва при най-голема бѣднотия и страдания. Отъ тъмно до тъмно работи почти всѣки день и, въ замѣна на този толкова дълъгъ и упоритъ трудъ, не получава и това, което е най-необходимо за удовлетворение на неговитѣ нужди, даже често пѣти се явява въ къщата му недостатѣкъ и отъ най-необходимия хлѣбъ; като че ли Божията клетва, при изпълнението на първитѣ чловѣци отъ рай, е паднала само върху нещастнитѣ земледѣлци! Затова почти всѣкой, който е ималъ желаніе и възможность да изучи положението на земледѣлцитѣ, се е убѣдилъ въ горната печална истина и се е заловилъ да издирва, както причинитѣ на това толкова печално положение на земледѣлцитѣ, така и срѣдствата за избавлението имъ отъ него. Между другитѣ причини за това положение на земледѣлцитѣ, посочватъ и на слѣдующитѣ: намаление цѣната на всички земледѣлчески произведения подъ производителната имъ стойность, силна и непрѣодолима задморска конкуренция, голѣма надница на наемнитѣ работници, голѣми даждия съ многочислени върхнини и др.; а всичко това е имало за слѣдствие увеличаване дълговетѣ на земледѣлцитѣ, разкъсване на имотитѣ имъ, продажване голѣма частъ отъ тѣхъ по екзекученъ редъ и т. н.

За доказателство на това, че съсипателното положение на земледѣлцитѣ е връда на самата държава, може да ни послужи, както исторіята на Римското царство, така и настоящитѣ неблагоприятни аграрни условия въ Ирландия. Заемари ли се този здравъ источникъ, отъ който обществото и държавата черпи своитѣ животни сили — изгуби ли се земледѣлца, като членъ въ обществото, изгубва се и самата държава, защото всѣко срѣдство употрѣбено отъ подиръ за подновяваніето на този источникъ е безполезно.

До сега още правителствата на много държави създаватъ разни закони, които покровителствуватъ повечето мануфактурнитѣ индустрии (обработвающата промишленность), когато това не е право. Трѣбва прѣди всичко да се покровителствуватъ и насърчаватъ отъ страна на правителството извлекателнитѣ (добивающитѣ) индустрии, до като се появи лична или колективна инициатива, и подиръ да се залови съ подигания на мануфактурната индустрия; защото економическо начало е, че трѣбва прѣди всичко да се произведе и, ако произведени суравъ прѣдметъ не може направо да удовлетвори нѣкоя чловѣческа нужда, то тогава се прѣдава на мануфактурнитѣ индустрии, които даватъ на прѣдмета такава форма, въ която той може да задоволи нѣкоя чловѣческа нужда или, съ други думи, тази индустрия създава полезность — цѣнность у прѣдметитѣ.

Судли ще има всѣкога право, гдѣто е казалъ: „земледѣлието и скотовѣдството сж двѣ nenки, отъ които се кърми дър-

жавата“. Слѣдователно, дължность на правителствата на държавитѣ е, докато е още рано, да зематъ мѣрки за подобрене положението на земледѣлието, защото държавата ще успѣва (прогресира) до тогава, до когато земледѣлца се намира въ добро положение.

Като срѣдства за прѣдизазване отъ тази загубна криза, която застрашава земледѣлието, се прѣпоръчватъ много, но ний ще укажемъ на по-важнитѣ:

1. Отвараніе на повече *земледѣлчески училища*, които да могатъ да даватъ на младото земледѣлческо поколение нужднитѣ познания по земледѣлието и клоноветѣ му;

2. *Сдружаваніе на земледѣлцитѣ*, за да могатъ съ успѣхъ да водятъ борбата за съществуване, въ която всѣки пѣтъ по-силнитѣ навиватъ на по-слабитѣ;

3. Отвараніето на такива кредитни учреждения, които да снабдяватъ земледѣлцитѣ съ *естинъ и личенъ кредитъ* и мн. др. Ний, за сега въ кратѣцъ, ще разгледаме само третото срѣдство.

Кредита бива *вещественъ и личенъ*. Вещественъ кредитъ бива тогава, когато за гаранция на кредитора, че заетата сума, заедно съ принадлежащото се възнаграждение, ще се повърне въ уговорения срокъ, служи имуществото на длъжника, което той залага или пѣкъ дава като гаранция; а пѣкъ при личния кредитъ за гаранция служатъ личнитѣ способности и свойства на длъжника. Понеже земледѣлцитѣ, съ твърдѣ малки исклучения, сж хора бѣдни, не заематъ видно общественно положение, то затова и нѣматъ личенъ кредитъ; нѣ отъ друга страна пѣкъ, всѣки земледѣлецъ притежава какво-годѣ движимо или недвижимо имущество, затова може да се ползува съ вещественъ кредитъ. Обаче, често пѣти (напр., въ случай на нѣкое нещастие: пожаръ, моръ по добитѣка и др.), явява се нужда на земледѣлца отъ личенъ кредитъ, т. е. такъвъ, при който за гаранция, че заетата сума ще се заплати, да служи едно устно или писмено обѣщаніе. Отъ личенъ кредитъ има нужда земледѣлца и тогава, когато иска да снабди стопанството си съ нужния обратливъ капиталъ, необходимъ за усишното водение на своето прѣдиряние, като: разни земледѣлчески сѣмена, искусствени торове и др..

Понеже земледѣлца не може да получи необходимия кредитъ за горнитѣ цѣли така бързо, и безъ да жертвува голѣми сумми за снабдяваніето му съ него, то затова често пѣти попада въ рѣцѣтъ на безбожнитѣ лихвари. За да се помогне на земледѣлцитѣ въ това направление, трѣбва да се устройатъ земледѣлчески кредитни учреждения, които да даватъ кредитъ, отговорящъ на слѣдующитѣ условия:

1. Да бѣде *достатѣчно естинъ и личенъ*, тъй като и дохода който даватъ за сега земледѣлческитѣ стопанства, е твърдѣ незначителенъ;

2) Получаваніето му да става колкото се може *по-бързо* и разносикитѣ да бѣдятъ *по-малки*;

3. Да се остави на земледѣлца да исплати заемътъ си тогава, *когато има възможность* или пѣкъ, ако се назначава срокъ на исплащаніето, да се гледа този срокъ да пада тогава, когато споредъ мѣстнитѣ условия може най-добрѣ да продаде своитѣ продукти и

4. Земледѣлческия кредитъ трѣбва да бѣде въ повечето случаи *дългосроченъ*, 15-20 даже 40 годишенъ, особено ако заетия капиталъ се употрѣбява за извършване на дълго-трайни мелiorации, като: отводняване, заводняване, купуване на плѣмененъ добитѣкъ, земледѣлчески оръдия, машини и др.. Въ всичкитѣ тѣзи случаи, употрѣбения капиталъ не се исплаща изведѣжъ, а полека-лека, затова и исплащаніето му отъ страна на земледѣлца трѣбва да става постепенно, т. е. всѣка година трѣбва да плаща извѣстенъ процентъ за погасяване на капитала и % отъ капитала, до окончателното исплащаніе на цѣля заетъ капиталъ. Подиръ кредитното учреждение трѣбва да гледа да прави заеми исклучително на земледѣлци и колкото се може при по-износни условия, да не лапти на голѣми печалби, а да отдѣля само сума, нужна по администрацията на учреждението.

У насъ дългосроченъ вещественъ кредитъ могатъ да получатъ земледѣлцитѣ отъ хипотечното отдѣление на Българска-

та Народна Банка, а въ послѣдно врѣме и отъ земледѣлческитѣ касси. Личния кредитъ за земледѣлцитѣ е недостъпенъ, отъ една страна затова, че процента, който трѣбва да се плаща, е много високъ, а отъ друга страна, прѣдставя се въ форма неотговоряща за земледѣлческия кредитъ.

Въ другитѣ страни, особено въ Германия, много отдавна сж усѣтили нуждата отъ такива кредитни учреждения, които да снабдяватъ, не само земледѣлцитѣ, нъ и търговцитѣ и занаятчиитѣ съ личенъ кредитъ. По уредбата на дружествата, които да снабдяватъ дребнитѣ земледѣлци съ личенъ кредитъ, най-голяма заслуга има G. W. Raiffeisen, затова носѣтъ и неговото име; а по уредбата на вторитѣ има заслуга Schulze — Delitzsch, които тоже носѣтъ името на основателя имъ.

Понеже у насъ землевладението е почти исклучително дребно, то неже ни дума, че дребния кредитъ има по-голямо значение, отколкото едрия; затова ще се постараетъ да разгледаме организацията на Райффайзеновитѣ дружества, които снабдяватъ земледѣлцитѣ съ подобенъ кредитъ.

Въ 1840 година, положението на селското население въ Рейнската област е било жалостно. Тогавашиятъ кметъ въ Flammersfeld, Райффайзенъ, като виждалъ всѣки день крайната бѣдность на сѣселянитѣ си, причинена най-главно отъ експлоатациитѣ на лихваритѣ, рѣшилъ се да работи за разсипването на почвата, на която сж подирени послѣднитѣ. Неговата идея е била да направи селското население, особено земледѣлческото, колкото е възможно по-самостоятелно, и то единствено чрѣзъ съдружване, при което съдружителитѣ да си подпомагатъ единъ другиму. Райффайзенъ е зналъ много добръ слабоститѣ на земледѣлцитѣ. Тѣ, често пакъ, при имание на голяма нужда отъ заемъ, не сж рѣшаватъ да го направѣтъ само затова, че кредитното учреждение е много отдалѣчено отъ селото, или пъкъ нѣматъ възможность да изпълнятъ всичкитѣ формалности по снабдяването имъ съ нуждния кредитъ; затова той е прѣпоръчвалъ да се уреждатъ подобни дружества въ всѣка община, като се опростѣтъ всичкитѣ работи по снабдяването съ кредита, даже едноустно заявление да бѣде достатъчно.

Тѣзи дружества работѣтъ главно съ капитала, който събиратъ, като правѣтъ заеми отъ частни лица, компании, дружества и др. За направенитѣ заеми гарантиратъ всичкитѣ членове на дружеството и плащатъ малки проценти. Отъ събрания по такъвъ начинъ капиталъ, дружеството прави заемъ на свойтѣ членове и то съ процентъ малко по-голямъ, отъ колкото е процента, който плаща дружеството на свойтѣ кредитори; значи Райффайзеновитѣ дружества сж основани на принципа на взаимността.

Идеята, посѣяна отъ Райффайзена за взаимното съдружване на земледѣлцитѣ, паднала въ добра, плодородна почва; затова не се изминало много врѣме и резултатитѣ отъ това се явили, т. е. въ 1849 год. е било основано първо подобно дружество. (Слѣдва).

Филоксерата въ Самоводенскитѣ лозя.

Споредъ закона за борбата противъ филоксерната зараза и обяненията на правилника къмъ сѣщия, длъженъ е всѣкой лозаръ, стражаръ, часенъ чловѣкъ, пазачъ на лозята и пр., да съобщава на врѣме, гдѣто трѣбва, щомъ забѣлжи нѣкъдѣ изъ лозята слабо растение или явна болестъ. Тѣзи, които се хванѣтъ въ покриване или прѣнѣствуватъ за откриването на болестта, се наказватъ съ глоба отъ 5—500 лева, а въ случай на неисплащане—съ затворъ. Понеже сега филоксерата ще се открива въ много нови лозя и мѣстности, то, за да прѣдпазимъ нашитѣ лозари и др. отъ правение грѣшки, каквито до сега сж се правили навсѣкъдѣ, прѣдупреждаваме ги за горното, като ги молимъ да съобщаватъ за всѣко сѣмнително растение на лозята; въ противенъ случай, тѣ ще способствуватъ за упропастяване не само на тѣхнитѣ лозя, но и на сѣднитѣ, като ще нанесѣтъ обща врѣда на лозарството.

За да видѣтъ читателитѣ на вѣстника ни, какъ е била посрѣщаната филоксерата въ Самоводенскитѣ лозя (Тър. Окр.), гдѣто е открита най-скоро, ний даваме мѣсто на долното писмо, испра-

тено отъ ученикъ—свършилъ Русен. Зем. Училище, Цв. Пеневъ, отъ Борушъ при с. Кудина.

„На 23-й Юлий се завърнахъ, заедно съ единъ мой съученикъ, отъ Руссе въ селото си Самоводени. Въ сѣщия день ми явихъ, че лозето на К. Кръстевъ е болно отъ нѣкаква болестъ. Още на 24-й отидохъ, заедно съ другаря си и единъ другъ учителъ, да обиколж болното лозе.

Щомъ влѣзохме въ лозето, въ менъ се породи сѣмнение, че то е болно отъ филоксерата, която е нападнѣла още прѣди 2—3 година. Причината е, че забѣлжихъ сѣщия ходъ на упостошенето, както сме го учили въ училището: въ срѣдата лозитѣ съвсѣмъ измрѣли, а колкото се отдалечаваше отъ тукъ, лозитѣ бѣхъ все по-силнички, като въ края имаше даже здрави лози. Заразата приличаше на концентрически кръгове, въ срѣдата тъмни, а по края по-свѣтли, или—на пятно отъ зихтинъ върху пошвателна книга. Забѣлжихъ, че заразата не се намираше само въ лозето на Н. Кръстевъ, а и въ сѣднитѣ. Открихме нѣкой отъ по-външнитѣ лози и забѣлжихме, че тукъ не е имало измама, а—филоксерата. Слѣдъ откриването се върнахме въ селото, явихъ на кмета за откриването, като го запитахъ, защо не е явилъ по-рано за болестта, та да сж се взѣли мѣрки за ограничаването ѝ, а той ми отговори, че несмѣялъ защото съ това щѣло да се компрометира винарството въ селото. Като че ли така нѣма да се компрометира. Трѣбваше да споменж, че г. кмета се обща да доде съ насъ въ лозята, а при трѣгането ни не се яви. Понеже искахъ да помогна на сѣселянитѣ да задържатъ поминѣка си още за нѣколко години, тѣй като повечето се занимаватъ съ лозарство и винарство, азъ съобщихъ това откритие на Търновскитѣ Зем. Надзирателъ. Послѣдний идва, увѣри се въ дѣйствителността и събщи въ Министерството. Отъ послѣдното отговорихъ да се продѣлжи откриването. Въ 2 седмици се открихъ около 30 декара заразени лозя. Вмѣсто да изслѣдва всички др. лозя и да испита какъ се е распространила филоксерата въ Сомов. лозя, дали съ прѣчки и др., не е ли принесена и въ другитѣ новопосадени лозя и т. н., Г. Земледѣл. Надзирателъ даде мнение да се искоренѣтъ 30-тѣхъ декара лозя. Министерството одобри мнението, прати въглеливъ сулфидъ, филоксеренъ чиновникъ и всичко бѣше готово за изгонване филоксерата. Идва филоксер. чиновникъ съ една група работници, но селенитѣ се силно съпротивихъ и не пунахъ никого въ лозята, до като не доде единъ приставъ и ги разгони. Коренението се продѣлжи два дни и се прѣкрати по причина на лешото врѣме. Слѣдъ нѣколко седмици чиновника пакъ доде съ малко работници, за късо врѣме и всичко бѣше прѣкратено. Сега въглеливия сулфидъ лежи въ зимника подъ канцеларията

Съ много богомолци, нашитѣ свещеници, ходихъ въ заразенитѣ лозя, за да се молжтъ на Бога да испѣди филоксерата. При послѣдното богомоление се явява единъ ораторъ, който е казалъ въ заключение, че „ако се молжтъ на Бога, той ще испѣди филоксерата.“ Сега селенитѣ ни сж убѣдени, че нѣма вече филоксерата въ лозята имъ.

Другъ печаленъ фактъ е, че до сега тукъ не е поставенъ никакъвъ контролъ. Не се грижа за ограничаване злото, нито общината, нито правителството. Селенитѣ до сега сж успѣли да прѣнесѣтъ филоксерата изъ всичкитѣ лозя чрѣзъ прѣчки, инструменти, а други отъ завистъ или любопитство хвърлятъ жилки въ здравитѣ лозя. Нашитѣ селени трѣгуватъ и съ лозови прѣчки съ други села, така щото сж принесли филоксерата, въроятно и другадѣ (по селата).

При такива условия едва ли ще помогнатъ взетитѣ, отъ страна на почитаемото ни правителство, мѣрки. Най-подходящи мѣрки, споредъ менъ, ще бѣде основаването разсадникъ съ Американски лози за възобновение на упостошенитѣ лозя.

За тази цѣль правителството трѣбва да отпусне една скромна сума къмъ тази за искореняването. а здравитѣ лозя да се пазѣтъ строго отъ заразяване.

А вий, драги селени, молѣте се дѣду попу да отправа молитви къмъ Бога за искоренение на филоксерата и не слушайте подобни оратори, като г. К; помолѣте се и на Почит. Минист. на Търгов. и Земледѣлието, което въ този случай е по-близо до работата, да Ви отпусне сума за уреждането на единъ

разсадникъ. На последниятъ трѣбва Вий да слугувате, защото той ще Ви бѣде като Богъ и ще испѣри лозята на хубавата Ви мѣстностъ „Отвѣдъ“, за да има съ какво да се прѣпитавате.“

Априлъ 1896 г. Борушь.

Цв. Пенюв

Коластрата и употребението ѝ

Първото млѣко, съ което е напълнено вимето на майката, се казва коластра.

Коластрата се различава отъ обикновенното млѣко по това, че съдържа албуминати въ доста голѣмо количество, вслѣдствие на което е много гъста, лигава, и не може да се прѣработва за нищо. Има цвѣтъ малко жълтеникавъ, на вкусъ соленикава, захаръ и вода съдържа съвсѣмъ въ малко количество; нѣ наскоро слѣдъ ражданieto започва да се измѣнява и да се приближава къмъ обикновенното млѣко, понеже албуминатитѣ започватъ да се намаляватъ, а захарта и казеина да се увеличава, и до 14-ий день се прѣобръща на обикновенно млѣко.

Коластрата се употребява за храна на малкитѣ животни, въ първитѣ дни на ражданieto имъ. Много отъ селянитѣ издояватъ коластрата на земята, или въ пѣкой есѣдъ, и ѝ даватъ на кучетата, свинетѣ и др. и казватъ, че, като гжето млѣко, щѣла да запече малкото; когато коластрата, освѣнъ че е най-добрата храна за малкото въ първитѣ дни, нѣ тя е още и едно исцелително срдѣство. Знаеме, че червата на малкото сж пълни съ едно клейобразно вещество (мекониумъ), което благодарение на коластрата, че го растапя, може да се исхвърля навнѣнъ въ видъ на извержения; ако не е коластрата, живота на малкото се поставя винаги въ опасностъ.

Свѣтватъ тия скотовѣдци, които мислятъ, че коластрата е вредителна за малкото, да се откажатъ отъ тѣзи криви понятия и да захранватъ малкото животно най-напрѣдъ съ майчиното му млѣко (коластра), ако искатъ да иматъ добри животни.

Руссе-Чифлика

Д. Нисторовъ

До какъ е достигнало земледѣлието

Напрѣднатитѣ страни работятъ много за развитието на земледѣлческата наука, както и земледѣлческата техника. За да видятъ нашитѣ читатели до какъ сж дошли хората съ откритията си, ние на мислихме да дадемъ въ Винарско-Земледѣлческия Вѣстникъ слѣдующето съобщение:

Неотдавна въ Германия се е почнало производяването и култивирането на „Нитрагина“, бактерии, които се развѣждатъ въ коренитѣ на легуминознитѣ растения, като причиняватъ на сжнитѣ характерестичнитѣ издувания. Тѣзи бактерии, както се доказа прѣди нѣколко години, сж въ състояние да приематъ чистия атмосференъ азотъ и да го свързватъ въ съединения, които придаватъ на бобовитѣ растения; тѣй че последнитѣ, щомъ притежаватъ въ коренитѣ си поменатитѣ бактерии, не се нуждаятъ отъ азотна храна изъ почвата. Това обстоятелство е много важно при торението, понеже при сѣянieto на тѣзи растения се спестява азотното торение. При откриванieto на тѣзи бактерии, бѣше се още открито и това, че тѣ извършватъ тази работа само въ извѣстна почва, т. е. само въ такива, въ които по-рано сж вирѣли бобови растения. Днешното откритие, да могатъ да се култивиратъ тѣзи бактерии, както серума на разнитѣ заразителни болести, е дало още една крачка прогресъ. По този начинъ ще могатъ да се култивиратъ бобовитѣ растения на всѣка почва, стига тази да се инфектира, т. е. да се присади съ тѣзи бактерии. Бактериитѣ се продавали въ течностъ или прахъ въ шишета. Употребявали се тѣзи шишета най-напрѣдъ за прѣсажданieto на извѣстно количество земя, като я поливали съ бактериитѣ, а тази пѣкъ отпослѣ се разхвърляла по онази нива, която ние мислимъ да сѣемъ съ бобово растение, а знаемъ отъ опитъ, че тя до сега не ни е давала подобна култура; такива почви сж обикновенно торфенитѣ и хумусовитѣ. Едно шишенце струва 2, 75 марки и може да послужи за прѣсаждане на ¼ хектаръ почва. Откритието е направено отъ Prof. Dr. Friedrich Nobbe въ Tharandt. (Саксония).

Културата на крѣмнитѣ растения.

Люцерна (*Medicago*).

Люцерната се отличава отъ всичкитѣ детелинови растения по сѣмената и шушуката, която е завята като една плѣжкова къчицка. Листата ѝ сж по три заедно, отъ които срдѣнитѣ е по-продълговатъ. Освѣнъ това подъ листата се намиратъ и едно тѣпообразно второстепен-

но лице. Отъ родътъ люцерна познаваме слѣдующитѣ четири культурни видове: обикновенна люцерна (*Medicago sativa*), пѣсълна люцерна (*M. media*), шведска (*M. falcata*) и хмѣлова (*M. lupulina*).

а) Обикновенната люцерна (*Medicago sativa*).

Растението е многогодишно, притежава една твърдѣ силно развила коренна система. Коренитѣ на люцерната притежаватъ единъ главенъ и много-степенни, които отиватъ доста дълбоко въ земята, даже понѣкога и на 10-15 метра. Люцерната остава въ почвата една твърдѣ голѣма масса отъ органически вещества, които обогатяватъ почвата на важни хранителни материи; напр. споредъ Weiske и Werner на една дълбочина отъ 26 с. м. върху единъ хектаръ сж били намѣрени:

при четиригодишна люцерна

безводни стърнишни и коренни остатѣци	10,810 k. g.
въ тѣхъ: азотъ	152 "
фосфорна киселина	44 "
калий	41 "
варий	220 "

Органическитѣ останки отъ люцерната сж сравнително по-много, отколкото онѣзи на детелината; нѣ количеството на хранителнитѣ материи, оставени чрѣвъ останкитѣ отъ детелината, сж повече, отколкото отъ люцерната.

Люцерната посѣта на едно мѣсто, като культурно — крѣмно растение, може да вирѣе 10-15 год., а често пѣти и 20-30 год., като при това дава всѣка година по нѣколко коситби. Стеблата ѝ достигатъ една височина отъ 40-70 в. м. Листата сж троераздѣлни съ дълги опашки и обратно яйцеобразни, като при това свѣршватъ изострено. Второстепеннитѣ листчета сж яйцеобразни. Цвѣтоветѣ сж сини до виолетови и образуватъ една дълга главичка, която прилича повече на гроздъ. Шушуката ѝ съдържа много сѣмена, които при този видъ сж по-силно завити, отколкото при другитѣ; тѣ се пукатъ въ врѣме на узрѣването, безъ да изпадатъ сѣмената. Сѣмената сж бѣбрековидни и около 2—2,8 м. м. дълги и до малко повече отъ половината на това широки.

Отечеството на люцерната, навѣрно, е плодородната ивица на югъ отъ Кавказъ, отъ какъдѣто, още въ врѣме на персийскитѣ войни, трѣбва да е приминала въ Гърция.

Цвѣната ѝ, като крѣмно растение, произлиза отъ това, че тя е богата на хранителни вещества; при това, въ сравнение съ детелината, тя ни доставя по-голѣмо количество храна. Споредъ анализата на Julius Kühn се вижда съдържанието ѝ на хранителни материи въ 1000 ч.

	Зелена храна:	Сѣно
сухо вещество	24,7	83,8
протеинови вещ.	4,5	14,4
масла	0,7	2,5
безазотни екстр. вещ.	8,4	27,9
влакнина	9,3	33,0
пепель	1,8	6,0

Както се вижда отъ тукъ приведената анализа, люцерната е едно доста цѣнно растение. Нѣ покрай добритѣ ѝ страни не трѣбва да забравяме и това, че тя е по-взискателна къмъ почвата и климата. Най-голѣмото нейно прѣдпочитание се основава на това, че тя дава твърдѣ рано една храна, която дохожда даже 2-3 седмици по-рано, отколкото отъ червената детелина.

Климатъ. Люцерната обича топлото полужение. Може да се сѣе и при по-студения климатъ, нѣ най-добро мѣсто за нея е областта на винената лоза, т. е. тамъ, какъдѣто владѣе една срдѣдня температура отъ 18 20°C и то повече въ континенталния климатъ, отколкото морския. При безснѣжна зима, тя може да измръзне; особено страда въ това отношение още младата люцерна. Старата люцерна е могла да истрае въ безснѣжни зими и до — 25°C, безъ обаче да се поврѣди.

Почва. Относително почвата, както се каза и по-горѣ, тя е взискателна. Първото условие, което трѣбва да се изпълни въ това отношение, е да ѝ се даде една дълбока и суха почва. Тя изисква дълбока подпочва, понеже е растение на подпочвата. Коренитѣ ѝ отиватъ твърдѣ бързо въ дълбочината. Тя може да вирѣе даже и на пѣскливата почва, стига подпочвата да бѣде отговаряюща на изискванията. Влагата тя не може да търпи, особено въ подпочвата, понеже така въ скоро врѣме изгниватъ коренитѣ ѝ. Най-добри почви за нея сж срдѣнитѣ почви и то глинеститѣ и пѣсълно-глинеститѣ, които да бѣдатъ богати на варъ. Трайността на една люцернова ливада, ще зависи най-главно отъ съдържанието ѝ на варъ. Първото условие относително подпочвата е тя да бѣде пропусклива. Като най-добри почви, освѣнъ горѣпоменатитѣ, минаватъ варововитѣ и мергеловитѣ.

Мѣсто въ сѣидбообрашението. Трѣбва да се гледа, щото люцерната да не влиза въ сѣидбообрашението. Тя е многогодишно растение, заради това не би трѣбвало да влиза въ сѣидбообрашението, понеже, иначе, трѣбвало би цѣлата стопанска земя да се раздѣли на много парчета. Но когато почвата не е изцѣло такава, която да отговаря на изискванията на люцерната, и да искаме неможемъ ѝ да мѣсто въ сѣидбообрашението. Въ такъвъ случай, най-добрѣ е онова мѣсто, което е сподно за нея, да се исхвърли изъ сѣидбообратния планъ и се заведе на него другъ видъ сѣидбообрашението; именно: това мѣсто се раздѣля на двѣ части, отъ които едната ще служи за люцерната въ единъ периодъ отъ нѣколко години, когато другата частъ ще се експлоатира съ други растения; подиръ това втората частъ се засѣва съ люцерна, а първата

се сѣе съ друго културно растение. По този начинъ можемъ да наредимъ така, щото да не дождаме люцерна подиръ люцерна най-малко 10 години, което е твърдъ желателно. Това оставено парче земя, може да се раздѣли и друго яче тъй, щото да се има винаги въ запасъ младата люцерова храна, което се постига най-добъръ, ако раздѣленитѣ парчета се посѣятъ прѣзъ нѣколко години, а не както обикновено става при разравянето на старата люцерна.

Подиръ люцерната могатъ да се сѣятъ почти всичкитѣ растения. Трѣбва да се обърне внимание на това, че почвата трѣбва добъръ да се исчисти; това се постига най-добъръ чрѣзъ обработването. Не се ли бере грижа върху това, то люцерната ще покара и при другитѣ културни растения, което не е желателно.

Обработване на почвата. Почвата, гдѣто ще се сѣе люцерната, трѣбва да бѣде добъръ разработена, понеже, иначе, би се побъркало на прокъняването на малкитѣ сѣменца. Обработването на почвата не трѣбва да отива до крайностъ, понеже съ това може да се направи мъртва почвата. Най-добъръ за тази цѣль ще бѣде, ако почвата се изоре поне два пѣти и то, единъ пѣтъ още прѣзъ есенята, за да може почвата да бѣде по-изложена на дѣйствието на атмосфернитѣ дѣйствия и свѣтътъ прѣзъ зимата, и, единъ пѣтъ рано на пролѣтъ, т. е. прѣди сѣянieto. По-честото копание е свързано съ голѣми разноси и нѣма твърдъ голѣмо значение. Освѣтътъ ораието, може да се прѣдприеме и влачението, за да се направи повърхността на нивата равна, което влияе при правилното расхвърляне и заравняне на сѣмената. За тази цѣль, освѣтътъ обикновенитѣ грабли, могатъ да се употребятъ и обикновенитѣ дски, съ които често пѣти нашитѣ земледѣлци изравняватъ нивитѣ си.

Торение. Нивата, която ще послужи за сѣянieto на ливада отъ люцерна, трѣбва прѣдварително добъръ да бѣде наторена съ изгнилъ оборски торъ. Това наторяване трѣбва да бѣде толкова по-силно, колкото повече години мислимъ да експлоатирате съ люцерната. Най-добро врѣме за наторяване е още при прѣдшетствующето растение. Торението при люцерната, най-главно, става съ цѣль за доставяние на почвата фосфорна киселина и калий, понеже азота може да се получи и отъ атмосферния въздухъ. Това не иска да каже, че додаването на азотни съединения трѣбва да се избѣгва, нѣ, че то не трѣбва да стане въ толкова количество, както за житнитѣ растения. Огектствува ли на почвата варта и мергела, трѣбва да се обърне внимание за тѣхното доставяние. Въ такъвъ случай може да се употреби, или мергелова почва, или пѣкъ чиста варъ. Торението съ варъ става, като се распрѣдѣли тя на малки купчинки на още неосѣятата нива и послѣ се заѣе съ $\frac{1}{3}$ отъ количеството ѝ съ вода. Водата не трѣбва да липсва това количество, защото, иначе, варта би се преобрънала въ варива основа (гасева варъ), която дѣйствува врѣдно върху вегетацията. Така угасената варъ ще почне да се распаде на прахъ. Подиръ това тя трѣбва да се расхвърли по нивата. Трѣбва обикновено за тази цѣль да избиратъ едно тихо и бездѣлливо врѣме. Угасяването може да стане и на единъ голѣмъ купъ, който покривае отгорѣ съ прѣстъ и послѣ расхвърляме прѣстѣта заедно съ варовния прахъ.

Тамъ, къдѣто при евтина цѣна се добиватъ искусствени торове, прѣпорѣчва се особено употреблението на козеноото брашно и то при сѣянieto на люцерната.

Сѣме и сѣяние. Едва отъ най-важнитѣ работи при люцерната, както и детелината, съставлява сѣянieto. За да може това да се извърши, трѣбва да знаемъ: качеството на сѣмето, врѣмето за посѣвянето и начинътъ на посѣвянето. Прѣди всичко, земледѣлица трѣбва да гледа да си достави едно добро и чисто сѣме. Подъ думата добро се разбира, то да бѣде кълниво; а чисто — да не бѣде смѣсено съ разни примѣси. Фирмитѣ, които доставятъ сѣмената, често пѣти, злоупотребяватъ съ качеството на сѣмето; често пѣти, вмѣсто да ни доставятъ исканото прѣсно сѣме, тѣ ни доставятъ такова примѣсено съ 5—6 годишно. Такива сѣмена не могатъ да кълнатъ скоро или пѣкъ сѣ загубили кълняемата сила. Прѣди да се насѣе извѣстно сѣме, трѣбва то да бѣде опитано отъ къмъ кълняемата способностъ. Относително чистотата трѣбва да се обърне също така голѣмо внимание, понеже търговцитѣ иматъ обичай да смѣсватъ къмъ сѣмето разни буренови и пѣвелови сѣмена. Напр., често пѣти въ детелината, както и въ люцерната, се намиратъ примѣсени сѣмена *Cuscuta* (вилината коса) или, както се казва още, чума на детелината.

Най-добро врѣме за сѣянieto на люцерната е пролѣтъта, и то крайтъ на Мартъ или началото на Априлий.

Сѣянieto трѣбва да стане въ распрѣснато, защото въ редове растенията много надеждатъ и ставатъ дървесни, тъй че добитата отъ тѣхъ храна не е тъй вкусна и лесно смиляема. Люцерната е по-твърда отъ детелината и за това не се нуждае отъ прѣдизително растение. Можемъ да употребимъ едно такова само тамъ, къдѣто пролѣтния климатъ е малко студеничкъ и има опасностъ отъ помръзване.

Сѣянieto може да стане ръчно и машинно. Сигурно е, че въ насъ ще може да се употреби първата метода, та заради това тя трѣбва да се опише. За тази цѣль сѣмето се размѣсва съ пѣсѣкъ или прѣстъ, за да може по-равномерно да се расхвърля. Хвърлянето на сѣмето става също тъй, както нашитѣ земледѣлци засѣватъ житото. Пакъ ще повторѣмъ, че, прѣди да се почне сѣянieto, нивата трѣбва да бѣде добъръ уравнена, защото имаме работа съ нежно растение. За единъ хектаръ сѣмъ потрѣбни 30—40 кд. сѣме. Ако люцерната се посѣе съ прѣдизително растение, което най-добъръ е да бѣде пролѣтно житно растение (овѣсъ или ячмекъ) или пѣкъ нѣкоя трѣва, то послѣдното, най-прѣдпочитателно е, да се сѣе въ редове и то на 18—20 с. м. разстояния,

а люцерната въ распрѣснато. Въ този случай, по-рано се посѣва прѣдизителното растение и се зарава, а послѣ люцерната. Заравянieto на сѣмето трѣбва да стане твърдъ плитко (1 см.), което се постига най-лесно съ търнени грабли, или пѣкъ само съ прѣвлячване съ помощта на гладки валци. Случи ли се подиръ посѣвянето на люцерната единъ добъръ дъждъ, то, най-много за десетина дена, тя ще покара. Отначало, тя расте твърдъ слабо на листъ и стебло, понеже спуска коренитѣ си на дълбоко; подиръ това тя почва да расте твърдъ буйно.

Прѣзъ първата година една отъ грижитѣ за люцерната е торението. Тя може да се тори, също както и детелината, съ пѣкочъ, гѣлбовъ торъ, компостъ, пепель, брашнеста варъ и пр. Трѣбва добъръ да се внимава при това да не би съ тѣзи торове да се донесатъ и нѣкоя пѣвелова сѣмена.

Въ люцерната растятъ безбройно много бурени, които отнѣматъ много отъ хранителнитѣ ѝ материи въ почвата, заради това трѣбва още тази година да беремъ грижа за искореняването имъ. Освѣтътъ буренитѣ, срѣщатъ се и други растения, които живѣятъ тунѣдно по люцерната. Такива сѣмъ, напр., дяволския коренъ (*Orobancha minor*) и вилината коса (*Cuscuta erythraea*). Освѣтътъ тѣхъ, съществуватъ и нѣкоя микроскопически гѣби, чиято врѣда е твърдъ огромна, нѣ познаването имъ отъ нашитѣ земледѣлци е трудно, заради което и не ги описваме. Отъ животнитѣ на първо мѣсто на люцерната врѣдятъ мушки-тъ, послѣ листнитѣ въшки и много др. Тази година, прѣнесенъ съ прѣхтъ, се намъри въ испитателното поле тукъ и брѣмбарчето *fitones liceatus*, което причини значителни поврѣди. Това брѣмбарче, на голѣмина 2-3 мм., сиво-пепеляво и съ двѣ бѣли рѣзки по гърбѣтъ си, храни се съ листата на люцерната, както и на другитѣ леуминозни растения, и не позволява развитието на първитѣ листа, което е твърдъ важно въ първия вегетационенъ периодъ, до като се поуцели растението. Срѣдство за послѣдното брѣмбарче е обирание и уничтожение. Относително врѣдитѣ и описанието на това брѣмбарче ще говоримъ на друго мѣсто по-подробно.

Използване. Люцерната дава голѣми приходи, понеже расте твърдъ буйно. Въ една година тя може да ни достави отъ 2—5 коситби. Най-добро врѣме за прѣбирание ѝ е периодътъ на цвѣтението, понеже по-късно би се добила една твърда храна. При косението, както и прѣобрѣщанieto и сушенieto на сѣното, трѣбва да се обърне голѣмо внимание да ни би да се загубятъ много листа и цвѣтове, понеже съ тѣхъ отиватъ загубени и най-цѣннитѣ материи за хранението. Тамъ, гдѣто владѣтъ много дъждове, особено прѣзъ врѣме на сушенieto на сѣното, прѣпорѣчва се изсушаванieto ѝ на особено за тази цѣль триножници, или отъ дърво направено етажерки, за да изсъхне по-бързо, та да може да се прѣдпази отъ изгниване, съ което избѣгватъ и твърдъ важни хранителни вещества. При обикновенни условия, могатъ окосенитѣ растения да се прѣвѣржатъ на сночета и да се исправятъ за изсушаванieto. Закарването въ домътъ става въ видъ на сночета.

Приходъ. Приходитѣ отъ люцерната сѣмъ твърдъ различни. Най-главно тѣ зависятъ отъ годишното врѣме и годината на използването. Въ първата година люцерната дава по-малко приходъ, отколкото въ послѣдожитѣ 4—5 години. Количеството на прихода зависи и отъ мѣстоположението, почвата и пр. Тя ни дава, или зелени храни, или пѣкъ такива приготвени за сѣно, а по нѣкога даже и паша. Отъ единъ хектаръ се получаватъ срѣдно 60—80 цента сѣно; при по-благоприятни условия и до 100-120 цента.

(Слѣдва).

Разни.

Излезълъ е 9 бр. отъ сп. „Орало“ съ слѣдующето съдържание: 1. Излишното производство и неговитѣ земледѣлчески послѣдствия. 2. Отгледване и присаждане Американскитѣ дози. 3. Изсушаванieto на дървеният материалъ. 4. Една бѣлѣжка за захарнитѣ фабрики. 5. Писмо отъ Пловдивъ върху реколтата. 6. Кратки полезни свѣсти. 7. Въпроси и отговори. 8. Разни. 9. Персонални извѣстия. 10. Метеорологич. бюлетинъ. 11. Обявления.

Въ Варна е почнѣло да излиза едно ново земледѣлческо списание „Сѣячъ“ съ доста разнообразно съдържание. Желамъ му добъръ успѣхъ.

Едно ново крѣмно срѣдство.

Ассистентитѣ на профессоръ G. Stein въ Копенхагенъ при животното — химическата лаборатория, сѣмъ успѣли по единъ съвършено новъ способъ да прѣвѣржатъ крѣвта, която се намира въ голѣмо количество въ касаницитѣ, въ една добра и трайна храна. Поменатитѣ намѣрили, че, ако крѣвта се смѣси съ меласа, то получава се единъ неразлагающъ продуктъ. По този способъ ще бѣде възможно всичката крѣвъ, която отива загубена по касаницитѣ, да се уползотвори. Тази храна, смѣсена съ отпадкитѣ отъ житата, прѣдставлява една доста цѣнна храна, която може съ добъръ успѣхъ да се дава на кравитѣ и конѣтъ.

Има ли влияние рѣзанието на картофитѣ върху приходитѣ.

A. Girard е правилъ три години наредъ сравнителни опити,

за да докаже, има ли влияние дѣлението на картофитѣ върху приходътъ, и то съ петъ сорта картофи: Императоръ, Athene, жълта роза, IzaHo и сини голѣми картофи. Отъ резултатитѣ е извадилъ слѣдующитѣ заключения: 1. Въ всичкитѣ случаи най-голѣмъ приходъ е билъ полученъ тамъ, къдѣто сж били употребени цѣли клубени отъ срѣдня тежестъ; 2) при посаждането на картофи, които сж били единъ пѣтъ нарѣзани, приходитѣ сж били срѣдно съ 30% по-малки; 3) при посаждането на 100 gr. тежко парче отъ 200 и 300 gr. тежашъ клубенъ, приходитѣ, въ сравнение съ тѣзи отъ 100 gr. тежашъ самъ клубенъ, сж били срѣдно съ 20% по-малки и 4) при засаждането на 2-3 малки клубени съ общо тегло 100 gr., приходътъ е билъ по-малкъ съ 5 10%.

Земледѣлчески календаръ

а. Лозарство. Завършва се саденето на укоренитѣ въ разсадника прѣчки, а тѣи сжщо на тѣзи отгледани отъ сѣмена. Въ нискитѣ мѣста се сѣятъ ратенитѣ прѣчки. Присаждането на ратени американски прѣчки съ запазени въ хладна изба мѣстни калени може да продължава. Слѣдъ присаждането се засаждатъ въ пещиерата (разсадника). Ако въ нѣкои мѣстности прѣвъ ношѣта има страхъ отъ слана, която попарва покаралитѣ лѣтораста, то се кладжтъ пушливи огнове, за да прѣдпазжтъ съ пушението си испуцанието на земната тощина. До края на Май трѣбва да се завърши първото копане, защото ще почне цвѣтението, когато не трѣбва да се копае. Прѣвъ този мѣсець се отстраняватъ непотрѣбнитѣ лѣтораста и поддѣнки, за да се развиватъ по-добрѣ останалитѣ. Раннитѣ сортове почватъ съ цвѣтението, затова, ако нѣкъдѣ има болестъ *оидиумъ*, трѣбва да се цѣри съ сѣра прѣди него, а слѣдъ него се прѣска съ растворъ отъ сѣресто-мѣдена соль (синъ камъкъ). Филоксерата се храни и размножава; намира се по бѣлитѣ надебелели връхове на младитѣ коренчета. Тамъ, гдѣто има американски лозовъ разсадникъ, може да се почне съ зелено присаждане.

б. Винарство. Довършва се второто прѣтакане на бѣлитѣ розови вина. Младитѣ вина почватъ второто си тихо врѣние; затова отъ врѣме на врѣме трѣбва да се поотуля горната вина, за да се попровѣтри. Къмъ края на Май избата вече се истуля добрѣ, като се провѣтрява само въ много студентитѣ нощи. Теклото и проляно вино се събира внимателно, защото развѣжда азотни ферменти. Вино може още да се продава и испраша.

в. По земледѣлството. До това врѣме земледѣлеца е посѣлъ вече всичкитѣ си ниви, освѣтъ оцѣзи, които е опрѣдѣлилъ за посѣванието на просо. Посѣванието на послѣдното трѣбва да се извърши още този мѣсець или въ началото на идущия. Въ крайтъ на мѣсеца става вече прѣбирнието на зимната рапица. Тукъ се изисква голѣма наблюдателность, особенно да не прѣзрѣе, понеже лесно се распелява. Жътвата става сутринъ рано, а прѣнасянието ѝ съ кола, на които е послана черга.

Другитѣ работи прѣвъ този мѣсець сж: плѣвение на повечето растения, окопаванието на царевичката и др. окопаватели растения; прѣдпазване отъ животни и растителни неприатели, като се уничтожаватъ още при появяванчето имъ. Сега за прѣвъ пѣтъ може да стане косението на люцерната. Най-добро врѣме за косението ѝ е периода на цвѣтението.

г. Лѣсовѣдство. Прѣвъ този мѣсець зрѣе и пада брѣстовото сѣме, за това трѣбва да се събира и веднага засѣва; за до напролѣтъ не трѣбва да се държи, защото ще изгуби кълняемата си способность. — Плѣвжтъ и прѣкопаватъ се фиданкитѣ въ градинитѣ. При продължителна суша, поливатъ се младитѣ фиданки.

Продължава се бѣлението на джбовата кора за щавилка и липовата за лико; сѣчението на обрачи и прѣтове, горението вѣглища и отводняванието на мочурливитѣ мѣста.

Продължава се събиранието и унищожението на насѣкомитѣ „ликоѣдци“ и „носорози“ съ „ловни стѣбла“ и „ловни ячи“.

д. Овощарство. Къмъ края на този мѣсець се ашладисватъ овошкитѣ на око (на пѣлка); окръшватъ се филизитѣ, които

сж израстли по стеблата на овошкитѣ. Чистжтъ си овошкитѣ отъ гжсеници.

е. Градинарство. Прѣвъ този мѣсець се разсажда рано то зеле, пиперъ и домати.

ж. Пчеларство. Прѣвъ този мѣсець пчелитѣ рояватъ, затова трѣбва да се обикалы по-често около тѣхъ.

Да се приготовжтъ кошерини; да се опалжтъ отъ вжтрѣ съ пламакъ, а отъ вѣвъ да се олѣпжтъ. Да се напушжтъ кошеринитѣ съ троптината, която е останала отъ миналата година. Да се види къдѣ въ пчелника има матечина, та да може ва бързо да се намѣри, когато стане нужда. Въ пчелника трѣбва да се намира винаги соль и вода, та да се помаже кошерината прѣди да се пустане рояка вжтрѣ.

з. Бубарство. Бубитѣ въ повечето мѣста сж прѣкаралн първий сѣвъ. Работата, която се изисква около тѣхъ, прѣвъ този мѣсець, е да се пазн нуждната чистота, да се провѣтрява бубарницата, да имъ се вдига постелѣята по-често, да се не остави да се набира; вдиганието става, като се вдигатъ по-напрѣдъ бубитѣ съ надупченитѣ книги на чисто мѣсто и слѣдъ това се дига и последката. Прѣвъ този мѣсець бубитѣ нарастватъ доста, за което трѣбва и да имъ се дава достатъчно листъ и въ опрѣдѣлено врѣме. Особенно внимание трѣбва да се обръща на температурата, особенно когато бубитѣ заспиватъ. Въ края на мѣсець Май трѣбва да се приготвжтъ и храстие за увиванието на бубитѣ въ пашкули.

Въпроси и отговори.

2. Въпросъ. — Лозето ми е близо до заразенитѣ лоза отъ „филоксерата“ и е въ 8 годиш. възраст. Моля редакц. на Винарско-Земледѣлчески Вѣстникъ да ми отговори, какви срѣдства да употребж и какъ трѣбва да постѣпж при подрѣзката, за да може лозето ми повече години да противостои на болестѣта и да ми се възнагради труда поне отчасти.

с. Самоводени (Търнов.). Тенджерковъ.

Споредъ наблюденията, правени тукъ — въ Плѣвенъ, новопосаденитѣ лоза се нападатъ по-лесно отъ филоксерата, по причина че не сж добрѣ укоренени, а тя уничтожава едно подиръ друго сегашнитѣ и новоразвититѣ коренчета. Съ това при-нуждава младата лоза да умрѣ безъ врѣме.

Но съ вашето лозе случая не е такъвъ. Осемъ-годишно лозе пуца толкова силно корени, щото филоксерата неможе да ги уничтожи, освѣтъ 5-6 години отъ нападанието. Щомъ лозето е сега здраво, за да го запазите за дълго врѣме такова, Вий трѣбва да го вардите отъ истощавание, защото на слабитѣ лоза филоксерата врѣди твърдѣ много.

По тази причина рѣзидбата трѣбва да не бжде дълга. Прѣвъ лѣтото ще исчистватъ всички непотрѣбни лѣтораста (прѣчки) и издѣнки. Веѣка година ще наторяватъ съ толкова торъ, колкото плодъ получавате, т. е. когато вземете много грозде, да наторявате по-силничко. Най-добрѣ ще бжде, ако торите на есень, слѣдъ обиранието на грездето — слѣдъ улесняванието Ви.

Ако нѣма въ лозето още филоксера, добрѣ е, да го оградите съ трапъ (1-1 1/2 м. широкъ и къмъ вашето лозе 1 мет. високъ), съ който да прѣдпазите минаванието на хората, добитѣка и пр. прѣвъ лозето Ви отъ заразенитѣ сѣсѣдни.

Прѣвъ лѣтото ще внимавате, кои лози ще растжтъ слабо. Ако нѣкои останжтъ слаби, отгрѣбвайте ги и гледайте дали нѣма по коренчетата нѣкъдѣ жълтеникъвъ пращецъ и издѣдени (издѣлбани) мѣста, което е отъ филоксера. Ако сами не откриете нищо, но се съмнявате, ще извѣстите на филоксерния чиновникъ, на кмета или на околийския началникъ, да прѣгледатъ и Ви укажатъ мѣрки.

Ако сами откриете, то може да извадите нѣколко лози, заедно съ поврѣдената, ще ги натрупате на купъ, ще ги полѣете съ газъ и ще ги изгорите. Мѣстото ще се дезинфекцира (полѣе) съ газъ и въгледивъ сулфидъ, за което ще Ви се даджтъ срѣдства (материали) отъ държавата.

Ако ходите прѣвъ заразенн лоза въ вашето, или ако вземате работници, които сж работили въ подобни, ще предпазвате вашето лозе, като надъ огньъ ще си поопърлите обущата и инструментитѣ. Въобще, трѣбва да си пазите лозето отъ иску-

ственно принасяние на филоксерата чръзъ: пръстъ, корени, пръчки, инструменти и пр., съ което лозето Ви ще се прѣдпази още за много години, тъй като самъ тя мъчно ще може да прѣмине и зарази лозето Ви.

3. *Въпросъ.* Моляж почитаемата редакция на Винарско-Земледѣлческий Вѣстникъ да ми съобщи: колко кокошки трѣбва да се държатъ на единъ пѣтелъ? „А. Т.“

Както при другитѣ животни, така и тука, числото на кокошкитѣ, които могатъ да бѣднатъ оплодени отъ единъ пѣтелъ, зависи отъ слѣдующето: 1). Отъ условията, при които се отгледватъ; 2). Отъ свойствата на почвата; 3). Отъ мѣстоположението на курника, (дали той е запазенъ отъ вѣтъръ и дѣждъ или не); 4) Отъ общото число на кокошкитѣ и 5). най-послѣ, отъ възрастата, силата на пѣтела и отъ свойствата на племето, отъ което произхожда.—

Ако кокошкитѣ се отгледватъ въ ограничени мѣста, каквито сж образцовитѣ кокошарници, то тѣ носятъ твърдѣ малко яйца, или пъкъ повечето отъ яйцата оставатъ неоплодени; въ такъвъ случай даже (6) шестъ кокошки за единъ пѣтелъ сж много. Ако ли пъкъ кокошкитѣ се отгледватъ въ пѣли стада, пустнати свободни по двора или нивитѣ, то резултатитѣ сж съвършено други; въ такъвъ случай единъ пѣтелъ е достатъченъ за 20 кокошки, особено, ако той е младъ (двѣ-годишенъ) и доста силенъ.—

Въ тѣсна ограда пъкъ, даже дванадесетъ (12) кокошки сж много за единъ пѣтелъ; но при всѣ това по-добрѣ е да се остави единъ пѣтелъ, отъ колкото два, понеже тѣхното съперничество не ще имъ даде възможность да изпълняватъ своитѣ обязанности.

Подаръци. Слѣдующитѣ лица подаряватъ по едно годишно течение отъ Винарско—Земледѣлчески Вѣстникъ. 1). Г-нъ Д. Тормановъ на дружество „Благовѣщение“ въ гр. Копривщица; 2) Г-нъ А. Гечевъ на библиотеката „Наука“ въ гр. Троянъ; 3) Г-нъ Снасъ Попповъ за училищната библиотека въ с. Медковецъ, Ломска околия; 4) Г-нъ Александръ Каменовъ за училищната библиотека въ с. Расово, Ломска околия.

Примѣрътъ на Г-да пожертвовательтѣ е повече отъ похваленъ.

Министерство на Търговията и Земледѣлието

ТЕЛЕГРАММИ Прѣписъ

Подадена отъ Ески-Джумая на 1-й Май 1896 год.

София, Министерство Земледѣлието

Тая заранъ, часа въ 8, се откри конкурса. Съвѣта на журитѣ се конституира и почна дѣйствиата си. Голѣмо число изложители и посетители. Числото на конкурентитѣ и изложенитѣ добитъци, какито и онова на награденитѣ, ще съобща допълнително № 1.

Къмъ № 1. Днесъ се явиха 469 конкуренти съ 156 жребци (атове), 128 кобили, 225 кончета и 6 магарета. Наградиха се 52 жребци, 44 кобили, 43 кончета и 3 магарета. Два жребца се опрѣдвиха за Ногъ concours. № 2

Ески-Джумая 3 Май 96 год.

Съ едрѣ рогатъ добитѣкъ се явиха 289 конкуренти, които прѣдставиха: 33 волски бикове, 17 биволски бикове, 204 бивола, 132 вела, 24 биволицы, 30 малачета, 9 крави, 27 юнци. Конкуренти на овци, свинѣ и домашни птици имаше 162. Опрѣдвиха се награди: 119 за волски бикове, 11 за биволски, 8 за биволи, 8 за биволицы, 4 за малачета 5 за крави, 3 за телци, 15 за овци и козове, 6 за кози и шърчове, 7 за свинѣ и 6 за домашни птици. № 6.

Ески-Джумая 3 Май 1896 год.

Днесъ на конкурса се явиха 75 изложители, отъ които: 8 за жонѣ, 1 за ячмикъ за пиво, 2 за люцерна (понджа), 7 за рапица, 4 за сусамъ, 2 за крѣмно цвѣкло, 23 за лудо просо, 5 съ градински сѣмена и 23 съ разни земледѣлчески оръдия и кола. Раздадох се 29 награди, отъ които: 5 за конопъ, 1 за ячмикъ за пиво, 1 за люцерна, 3 за рапица, 4 за сусамъ, 3 за лудо просо, 5 за градински сѣмена и 7 за земледѣлчески оръдия и кола. Утрѣ ще стане обща изложба на наградения добитѣкъ и на надпрѣпусканията. № 9.

(Под.) Прѣдѣдатѣль на Распоредителната Комиссия.

Окрѣженъ Управитель: **Вякаловъ.**

Вѣрно, Началникъ на Отдѣленieto: **Хр. Ат. Фетѣаджизевъ.**

Явява се на всички наши лозари, че редакцията може да имъ достави книгата „Рѣководство по лозарството“ отъ Хр. С. Георгиевъ, като испратѣтъ стойността на книгата—3 лева, и 25 ст. за поща.

Излѣзла е и третията книжка отъ „Земледѣлческа библиотека“ — „Оръдията и машинитѣ, които служатъ при обработванието на почвата“. Цѣната на № № 1, 2 и 3 е 1 левъ.

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКИ ВЮЛЕТИНЪ

За гр. Плѣвень.

Отъ 24 Априлий до 8 Май 1896 г. (по старъ стилъ).

Число	Температура на въздуха по Ц.								Температура на почвата по Ц. на дълбочина				Абсолютна влажностъ	Относителна влажностъ	Посока и скоростъ на вѣтъра, метри въ секунда.			Облачностъ	Валежъ въ м.м.	Разни явления.				
	Барометръ въ м.м., редуц. на 0° Ц.		Температура на въздуха по Ц.						0.35 м. 0.65 м. 0.95 м. 1.25 м.						срѣдно	срѣдно	7 ч. с. 2 ч. в. 9 ч. в.				срѣдно	7 ч. с.		
	дневно	срѣдно	7 ч. с.	2 ч. в.	9 ч. в.	срѣдно	максимална	минимална	въ 2 ч. слѣдъ пладнѣ								срѣдно						срѣдно	7 ч. с.
24	753.3		11.5	18.5	13.4	14.2	19.1	8.7	14.5	13.2	12.1	11.3	5.3	45	ЗСЗ	7	ЗСЗ	24	ЗСЗ	3	5.0	0.0	Роса, силен вѣтър	
25	750.8		12.5	19.1	12.0	13.9	20.2	10.9	14.9	13.3	12.2	11.4	6.0	51	ЗЮЗ	5	ЗСЗ	24	ЗСЗ	3	6.0	0.0	Дѣж. капки, вѣтър	
26	748.7		13.2	18.1	13.8	14.7	19.8	7.6	15.0	13.5	12.4	11.5	6.9	55	ЗСЗ	5	СЗЗ	23	СЗ	5	5.0	0.0	Роса силен вѣтър	
27	749.7		13.6	19.0	14.6	15.5	21.9	10.2	15.1	13.7	12.5	11.7	7.4	56	ЗСЗ	3	СЗЗ	4	И	2	8.0	—	Роса.	
28	751.1		13.4	20.1	14.3	15.5	21.4	9.9	15.5	13.8	12.6	11.8	6.6	53	ЗСЗ	7	ЗСЗ	11	тихо	6.0	0.0	Дѣждъ (капки).		
29	752.8		13.1	17.7	10.2	12.8	18.1	9.7	15.8	14.0	12.8	11.9	7.2	64	ЗСЗ	6	ССИ	8	тихо	7.3	0.2	Слабъ дѣждъ.		
30	754.2		11.6	12.6	8.6	10.4	14.0	8.5	15.5	14.2	12.9	12.0	7.8	81	С	3	ССИ	7	Ю	5	7.0	6.4	Дѣждъ.	
1	748.7		9.0	18.1	14.0	13.8	20.8	3.6	14.5	14.1	13.0	12.2	6.3	57	тихо	СЗ	5	З	5	6.3	8.8	Роса, слаба слана		
2	749.8		9.5	13.1	8.2	9.8	17.6	8.1	14.9	13.9	13.1	12.3	6.2	67	И	15	СИ	2	Ю	1	7.0	—	—	
3	750.8		11.2	16.3	12.7	13.2	18.3	6.4	14.2	13.9	13.1	12.3	6.1	53	ЗСЗ	5	З	16	З	5	4.0	—	Роса	
4	748.4		13.2	22.5	14.9	16.4	25.2	7.6	13.7	13.7	13.1	12.4	7.2	54	СЗЗ	1	ЗСЗ	3	ЮЮЗ	1.3	0.0	Роса		
5	749.7		16.1	24.8	16.5	18.5	26.9	11.9	14.7	13.5	13.0	12.5	8.9	57	ЗСЗ	3	ЗСЗ	1	СЗ	3	7.3	0.0	Дѣждъ слабъ градъ	
6	753.1		15.4	19.2	14.7	16.0	21.5	11.5	15.6	13.9	13.1	12.5	7.9	57	З	5	З	19	ЗСЗ	5	7.3	0.5	Гъмл. капки вѣтър	
7	752.5		13.5	19.6	13.5	15.0	20.9	8.0	15.5	14.2	13.2	12.5	7.0	54	тихо	СЗ	6	ИСИ	1	3.7	0.0	Роса.		
8	749.6		12.7	20.9	14.5	15.7	23.8	6.8	15.8	14.4	13.4	12.6	6.7	52	И	2	ИСИ	3	ЮЮЗ	4	2.3	—	Роса.	

Съобщава **В. П. Вълчевъ.**